

ÖZEL RAPOR

Geleceğin Muhasebe Eğitimi: Gelişen Meslek için Hazırlanmak

Amerikan Muhasebe Derneği Muhasebe Eğitiminin Gelecekteki Yapısı, İçeriği ve Kapsamı Kurulu*

Norton Bedford, Başkan Illinois Üniversitesi	Herbert C. Knortz ITT Corporation
E.E. Bartholomew Arthur Young & Company	M.Mendel Piser Crowe, Chizek & Company
Charles A. Bowsher Genel Kontrolör	William G. Shenkir Virginia Üniversitesi
Abbott L. Brown Price Waterhouse	John K. Simmons Florida Üniversitesi
Sidney Denidson Chicago Üniversitesi	Edward L. Summers Texas Üniversitesi
Charles T. Horngren Stanford Üniversitesi	John T. Wheeler California Üniversitesi

Çeviren: Yard.Doç.Dr. İdil KAYA**

ÇEVİRENİN NOTU

Amerika Birleşik Devletlerinde muhasebe eğitimi iyileştirme çabaları 1980'lerin ikinci yarısında önemli bir ivme kazanarak bir değişim hatta reform haline gelmiştir. Muhasebe eğitiminin, işletmelerin sosyal, ekonomik ve teknolojik çevrelerindeki

* American Accounting Association (AAA) Committee on the Future Structure, Content and Scope of Accounting Education: (The Bedford Committee), "Future Accounting Education: Preparing for the Expanding Profession", *Issues in Accounting Education*, Spring 1986, 168-195,

** İ.Ü.Siyasal Bilgiler Fakültesi, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi.

değişmeye ayak uyduramadığı görüşü; eğitimde değişimin gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Bu değişim için elzem olan çabaların ortak yanı; muhasebe eğitimi, teknik bilgilerin yanısıra, sözlü ve yazılı iletişim, entelektüel ve kişilerarası becerilerin geliştirilmesi yönünde zenginleştirmektir. Bu gelişmelerin önemli bir özelliği, değişim baskılarının uygulamacılardan gelmiş olmasıdır. Değişim çağı diyebileceğimiz dönemi başlatan çalışmanın, Bedford Raporu adıyla anılan ve Amerikan Muhasebe Derneği (American Accounting Association - AAA) bünyesinde, muhasebe eğitiminin gelecekteki yapısı, içeriği ve kapsamı üzerine çalışan kurulun 1986 yılında yayınladığı, bu rapor olduğu söylenebilir.

Bedford Raporunu, (eski) Big 8 ismiyle anılan uluslararası denetim kuruluşlarının 1989 yılında yayınladığı 'Eğitimde Perspektifler: Muhasebe Mesleğinde Başarı İçin Gerekli Yetenekler' başlıklı rapor izlemiştir. White Paper olarak da isimlendirilen bu raporda, mesleğin ihtiyaç duyduğu ve eğitim süreci içinde geliştirilmesi gerekli olan beceriler saptanmış ve muhasebe eğitiminin eksik yönleri irdelenmiştir. Aynı yıl, Amerikan Muhasebe Derneği ve Big 8'in zorlamaları ve mali desteğiyle Muhasebe Eğitimi Değişim Komisyonu (Accounting Education Change Commission - AECC) kurulmuştur. Bu komisyon, müfredat programlarının yeniden yapılandırılması, alternatif eğitim süreçleri ve yeni eğitim materyellerinin geliştirilmesinde katalizör olarak hizmet vermekte, bu konuda standartlar yayınlamakta ve değişim programlarının başlatılıp sürdürülmesi amacıyla yüksek öğretim kurumlarına önemli fonlar aktarmaktadır.

Bedford Raporu, Eski Big 8'in Perspektifler Raporu ve AECC'nin yayınladığı standartlar, bugün ABD'de değişim çağını yakalamak isteyen eğitim kurumlarına yönelik bir veri tabanı haline gelmiştir. 1994'te yayınlanan Yönetim Muhasebecileri Enstitüsü (Institute of Management Accountants - IMA) ve Finans Yöneticileri Enstitüsü'nün (Financial Executives Institute) ortak olarak yürüttükleri 'Amerikan Şirketleri Giriş Düzeyindeki Muhasebecilerden Ne İstiyor' Başlıklı araştırma sonuçları ile Ocak 1998'de yayınlanan 'Ruhsatlı Kamu Muhasebecileri (CPA) Vizyon Projesi'nin de eklenmesiyle söz konusu veri tabanı daha da geniş hale gelmiştir.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ

BÖLÜM I. GELİŞEN MESLEK

Gelişen Mesleğin Özellikleri
Muhasebe Eğitimine Etkileri

BÖLÜM II. MUHASEBE EĞİTİMİNİN MEVCUT DURUMU

Program Türleri ve Çeşitlilik
Müfredat Programları
Öğretme Süreci
Genel Olarak Muhasebe ve Üniversite
Sürekli Meslekî Eğitim
Özet

BÖLÜM III. MUHASEBE EĞİTİMİNİN GELECEKTEKİ KAPSAMI, İÇERİĞİ VE YAPISI

Kapsam, İçerik ve Yapı
Öğretim Elemanları, Yönetmelik ve
Meslekî Konular
Özet

EK A. MUHASEBE EĞİTİMİ İÇİN TANIMLAYICI BİR KAVRAMSAL ÇERÇEVE: BİR BİLGİ GELİŞTİRME VE YAYMA YAPISI

EK B. 2000 YILINA KADAR HAYATA GEÇİRMEK İÇİN BİR PLAN

ÖZET

1984'te Amerikan Muhasebe Derneğinin (American Accounting Association-AAA) İcra kurulu Muhasebe eğitiminin gelecekteki yapısı, içeriği ve kapsamı ile ilgilenen farklı alanlardan bireylerle bir kurul oluşturmuştur.

Kurul, gelişen muhasebe mesleğinin özelliklerini ve muhasebe eğitiminin mevcut durumunu incelemiştir. Kurulun analizi, mevcut şekliyle muhasebe eğitiminin şu an ile 2000 yılı arasında çok önemli yeni yönelimlere gerek duyduğunu ortaya çıkarmıştır. Kurulun tavsiyeleri geniş kapsamlı standartlar olarak hizmet etmek ve muhasebe eğitiminde değişim başlatacak olanlara yön vermek için oluşturmuştur.

Kurul, yüksek okul ve üniversitelerin (1) muhasebe eğitimine, ekonomik karar almaya yönelik bilgi geliştirme ve dağıtım fonksiyonu olarak yaklaşmalarını, ve (2) dersin temel hedefi olarak öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmeleri üzerinde durmalarını tavsiye etmektedir. Kurul raporu 28 tavsiyeyi içermektedir. Muhasebenin gelecekteki kapsamı, içeriği ve yapısıyla ilgili on tavsiye Kurulun en kapsamlı biçimde ele aldığı konuya, başka bir deyişle, geniş bir eğitimin temelini muhasebecinin üniversite eğitiminden elde edilmesi gerektiği hususuna yöneliktir. Diğer tavsiyeler öğretme süreci, öğretim elemanlarının sorumlulukları, yönetim, akreditasyon, meslek sınavı ve muhasebe eğitimi ekonomisi ile ilgilidir.

Kurul, uygulamacı ve akademik çevrelere 2000 yılına kadar üç safhalı bir hayata geçirme süreci önermektedir.

ÖNSÖZ

Tüm meslekler zaman içinde değişirler. Kültürel tutum ve adetlerdeki değişimlere, ekonomik koşullardaki değişimlere, bilimsel buluşlara ve toplumların gelişimine damgasını vuran daha pek çok gelişmelere uyum sağlarlar. Kısacası, bütün meslekler onları yükselten insani değerler ve ihtiyaçlardaki değişimlere adapte olurlar.

Halbuki, meslek mensuplarının eğitiminden sorumlu kurumların çoğu, genellikle, meslekî uygulamanın kendisi kadar çabuk gelişmezler. Tıpkı uygulamanın, hizmetinde olduğu toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılamak için gelişmesi gibi; muhasebe eğitiminin de meslekî uygulamanın değişen ihtiyaçlarına cevap verilmesini sağlamak amacıyla kurumsal programların önemli bir reoryantasyonu zorunlu hale gelmektedir.

Bugün muhasebe mesleği -kamu kesimi, bağımlı ve bağımsız uygulama-teknoloji ve sosyal değerlerde, ve kamu kesimi ve özel kesim kurumlarıyla sosyal kuruluşlarda ortaya çıkan muazzam değişiklikleri yansıtan bir akış durumundadır. Kamu kesiminde ve sanayide bilişim sistemi danışmanları, hukukçular, ekonomistler ve mühendisler, bilişim sistemlerindeki geleneksel muhasebe sorumlulukları, vergilendirme, bütçe hazırlama, yönetim ve faaliyet kontrolleri ve stratejik planlama ile ilgili hale gelmişlerdir. Kamu

muhasbesi ve denetimde, denetleme ve diğer hizmetlerin fiyatlarındaki yaşanan rekabet, maliyet düşürme çabalarını zorlamıştır; bir kısmı denetim hizmetlerinin kalitesindeki düşmeye bağlı olan denetim başarısızlıklarından halk haberdar olmuştur; uygunsuz denetimlerle ilgili davaları nedeniyle yasal yükümlülük maliyetleri önemli ölçüde artmıştır.

Değişimin bugünkü durumu muhasebe fonksiyonunun geleneksel alanlarıyla sınırlı değildir. Kamu kesiminde, sanayide ve bağımsız denetim uygulamasında muhasebeciler veri toplama ve analizinden bilgisayar tabanlı bilişim sistemlerinin kurulması ve işletilmesine ve stratejik planlama ve uygulamaya kadar uzanan çok sayıda hizmet sunmaktadır. Bu farklı hizmetlerin sunulmasında kullanılan bilgi ve beceriler geleneksel olarak mali tabloları denetlemek için gerekli olan teknik uzmanlığın ötesine geçmiştir. Muhasebenin değişik amaçlar için uygun bilgi sağlamaya yönelmesiyle birlikte muhasebe kuralları, standartları ve kavramları sayısal olarak artmış ve karmaşık hale gelmiştir. Muhasebeciler bilgi ve becerilerini bir organizasyonun faaliyette bulunduğu ekonomik ve sosyal çevreyi yakalamak için tedrici olarak geliştirmek durumunda kalmışlardır. Bunun bir sonucu olarak, bazı önemli sorular ortaya çıkmıştır: Muhasebe mesleği nedir? Ne duruma gelmektedir? Ne olmalıdır?

Bu kurul, ekonomik ve sosyal kararlar için, kapsamı önemli ölçüde genişleyen olgulara uygulanan karmaşık ölçme ve iletişim teknolojilerini kullanarak bilgi sağlayan bir muhasebe mesleğinin sürekli yükselişini önceden görmektedir. Gelişen bu meslek içinde denetim ve tasdik fonksiyonu; bu fonksiyonların icra edilmesi için gerekli olan teknik, kavramsal ve insan ilişkileri becerileri düzeyleri değişmeye devam etse de, önemli toplanma noktası olmaya devam edecektir.

Büyüyen mesleğin özellikleri halen gelişmekte olup bazı alanlarda anlaşılabilirliği güçlük arz etmektedir. Bununla birlikte, son elli yılda önemli ölçüde aynı kalan meslekî muhasebe eğitiminin mevcut içeriğinin gelecekteki muhasebe meslek mensupları için genel olarak uygun olmadığı konusunda çok az şüphe vardır. Muhasebecilerin yaptıkları ile muhasebe eğitiminin öğrettikleri arasında büyüyen bir mesafe mevcuttur. Daha doğrusu, muhasebe

eğitiminin tam bir reoryantasyona ihtiyacı vardır; gerçi bu reoryantasyonun yönünü açık olarak belirlemek güç görünmektedir. Muhasebe faaliyetlerinin genişleyen kapsamında henüz tam tespit edilmemiş yönlerin, muhasebe kavramları ve pratikteki yeni muhasebe uygulamalarındaki patlamanın ve yeni muhasebe yöntem ve teknolojilerinin ortaya çıkışının bir neticesi olarak, muhasebe eğitim programlarının yapısı, içeriği ve kapsamının yeniden yönlendirilmesinde önemli ölçüde esnekliğe izin verilmelidir.

Yeniden yapılandırılmış muhasebe eğitiminin ortaya çıkışını büyük ölçüde etkileyecek olan böyle bir gelişme tüm alanlardaki yüksek eğitimin iyileştirilmesinde ulusal çapta fayda sağlayacaktır. Sadece bazı ulusal raporlar, fen tarih ve felsefe gibi bilimleri bütün üniversite öğrencileri için gerekli görmekle kalmamış, uygulamadaki muhasebeciler de yeni başlayan muhasebecilerin düşünme, iletişim kurma, etik kuralların yapısını ve rolünü anlama yeteneklerinin geliştirilmesi ihtiyacını kavramışlardır. Bu gelişmeler ve daha başka büyük eğitim hedefleri, 2000 yılına kadar muhasebe meslek eğitim programında geniş kapsamlı değişimlerin ve büyümelerin ortaya çıkmasının zorunluluğunu göstermektedir.

Bu tetkikler ışığında, Kurul bu raporun dayandırıldığı aşağıdaki genel kararlara ulaşmıştır:

1. Muhasebe mesleği genişlemekte, organizasyonlarda ve toplumda yeni fonksiyonlarla ve mesleğe girenlerin yeni beklentileriyle beraber yeni bir çağa girmektedir. (Bölüm I).
2. Muhasebe meslek eğitimi programlarının çoğunun bugünkü durumu genişleyen bu mesleğin ihtiyaçlarını karşılamak için uygun değildir (Bölüm II).
3. Muhasebe eğitiminin gelecekteki kapsamı, içeriği ve yapısı, bütün aşamalarında gelişen muhasebe mesleğinin ve gelecekteki muhasebe meslek mensuplarının gereksinimlerini karşılamak için yeniden değerlendirmeye ve yeniden yönlendirmeye tabi tutulmalıdır (Bölüm III).

Muhasebe eğitiminde zorunlu yeniden-yönelimi başarmak için özel tavsiyelerle son bulan rapor, bu hususları sırasıyla tartışmaktadır.

BÖLÜM. I

GELİŞEN MESLEK

Gelişen Mesleğin Özellikleri

Muhasebe hizmetleri hem daha geniş ve hem de daha fazla uzmanlık bilgisi gerektirir hale gelmektedir. Muhasebe tüm açılardan genişlemektedir. Kamu muhasebesinde yayımlanmış mali tabloların denetimi hala büyümekle birlikte, kamu muhasebecisinin faaliyetlerinin azalan yüzdesini oluşturmaktadır. Bilişim sistemlerinin etkin uygulamaları ve faaliyet denetimi için müşterilerinden gelen artan talep neticesinde, kamu muhasebe firmalarının çoğu, diğerlerinin yanısıra muhasebe danışmanlığı, telif ve gözden geçirme, özel inceleme, dava denetimi, hukuki destek, ve faaliyet denetimi gibi hizmetler sunabilmek için fonksiyonlarını genişletmektedirler. Bir muhasebe firmasının danışmanlık hizmetleri, bilgisayar edinimi, yerleştirilmesi ve işletilmesi; finansal planlama ve yapılanma ve genel yönetim konularında tavsiyeleri içerebilmektedir. Bu ihtisas gerektiren hizmetlerin herbiri, muhasebeciler uzmanlık alanlarına yeni ürünler ve hizmet hatları ilave etikçe, durmadan genişlemektedir. Bu trend devam ettikçe, kamu; profesyonel muhasebecilerin bir genel müdür perspektifine sahip olmalarını ve bir teknik uzman olmaya ilaveten ulusal hedefleri anlamalarını, beklemektedir. Aynı zamanda, müşteri organizasyonların giderek karmaşıklaşan ekonomik çevre içinde iyi bir biçimde çalışabilmek amacıyla gereksinim duyduğu eksiksiz tür ve sayıda bilgiyi sağlamak için bireysel hizmet düzeyinde uzmanlaşma derecesi artmaktadır.

Kamu kesiminde, muhasebecinin rolü finansal yönetimi de içine alacak şekilde genişlemeye devam etmektedir. Kamu kurumları tüm düzeylerde; kısıtlı kaynaklar döneminde ortak sorumluluklara odaklandıkları için; planlama, programlama, bütçeleme ve kamuya anlamlı bilgi sunmaya daha fazla önem vermek zorundadırlar. Kamu kesimindeki muhasebeciler gelecekteki gelir ve maliyetleri tahminleme yoluyla planlamaya ve finansal kontroller için standart oluşturmaya katılmakta; planlama ve bütçeleme ile bağların tutarlı olmasını sağlamak suretiyle programlamaya iştirak etmektedirler; ve tahsisat ve fon muhasebesi, etkinlik ve yeterliliğe ilişkin

bilgileri kapsayan bütçeleme-kontrol sistemine dahil edilmektedir. Büyüyen arenada güvenilir hizmet sunabilmek için, kamu kesimi muhasebecileri ve denetçileri örgütlerin amaçlarını ve bu amaçlara etkin şekilde ulaşabilmek için kullanılan örgüt stratejilerini anlamak zorundadırlar. Sistem analizi ve değerlendirme yöntemlerinde yeterliğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Benzer olarak, şirket yöneticileri, üst düzey yönetimin stratejik ve taktik sorunlarını ve örgütü bir bütün olarak kavrayan muhasebe bilişim uzmanlarının önerilerini tercih etmektedirler. Finansal raporlama teknik bilgisi, gerekliliğini sürdürmekte, ancak buna ek olarak, daha ehliyetli muhasebe yöneticileri faaliyetlerin planlanması ve kontrolü ve diğerleri tarafından sunulan önerilerin değerlendirilmesi için sistemlerin nasıl tasarlanacağı, teftiş edileceği ve izleneceğini bilmek gereksinimi duyarlar.

Planlamaya disiplin getirilmesi, performansın değerlendirilmesi ve insanların motive edilmesi için başlıca araç olan genişleyen sistem, hemen her örgütte anahtar kantitatif bilgi sistemi olarak devam edecektir. Bununla birlikte, gelecekteki muhasebe sistemi dış olaylar ve durumlar hakkındaki bilgiyi daha fazla içerecek ve iç bilgi, günümüzde ortaklara sunulan raporlarda kullanılan geleneksel mali tablolara daha az sıkı bağlanacaktır.

Yeni muhasebe hizmetlerinin çoğu standart-yoğun (standart-intensive) olmak yerine daha fazla yenilikçi-yoğun (innovative-intensive) olacaktır. Yenilikçi-yoğun hizmetler, yönetimin ihtiyaçlarını karşılamak için yeni yaklaşımlar ve teknikler kuran yüksek düzede yetenekli uzmanları gerektirenlerdir. Standart-yoğun hizmetler ise tecrübeye ve uygulamaya dayanan rutin prosedürlere indirilebilecek görevleri icra eden çok sayıda insan gerektirirler.

Bugünkü trendler, kamu muhasebesinde, geçmişte firma ölçeklerinin ve kârlarının üzerine inşa edildiği standart-yoğun hizmetlerin görece olarak daha az önemli hale geldiğini göstermektedir. Benzer olarak, kamu ve özel kesim muhasebelerinde genişleyen talepler yenilikçi olan ve görece yeni hizmet ve teknolojilerle ilgili tecrübeyi haiz bireyler ve birimler tarafından karşılanmaktadır.

Sınırlı eğitim almış kalmaya devam eden muhasebeciler genişleyen bir meslekte rekabet etmede daha zorlanacaklardır. Çeşitli muhasebe bilgi sistemlerinin karmaşık örgütleri nasıl koordine ettiği ve yönlendirdiği konusunda anlayış eksikliği olan bireyler, bu sistemlerle ilgili profesyonel kalitede hizmetler sunamazlar. Geleceğin uygulamacı muhasebecisinin bu meydan okumaya cevap verebilmek için daha geniş eğitime ihtiyacı vardır.

Özcl olarak, muhasebe meslek mensuplarının genişleyen eğitim ihtiyaçları aşağıdaki gibi belirlenebilir:

1. Muhasebeciler bütün tür ve ölçekteki örgütler için geniş kapsamlı bilgi sistemlerinin nasıl tasarlanacağını ve bunlarla ilgili sorunların nasıl teşhis edileceğini bilmek zorundadırlar. Muhasebecilerin başarısının bir anahtar göstergesi, sistemlerin ve raporların hem yöneticilere ve hem de dış kullanıcılara ne kadar iyi hizmet verdiği olacaktır. Örgütlerin genel yönetim bilgisi muhasebecilerin görece başarısı ve fonksiyonlarında daha önemli olacaktır.

2. Muhasebeciler genişleyen ve gitgide daha farklı olan hizmet taleplerini karşılamak için daha yüksek seviyelerde yetkinliği elde etmek, sürdürmek ve sürekli olarak kuvvetlendirmek zorundadırlar. Bu tür taleplerin karşılanması ve yeni geliştirilen hizmetlerin pazarlanması, fırsatlar ve meydan okumalar sunmaktadır. Eğer muhasebeciler bu fırsatlara yanıt vermezlerse, diğer disiplinlerden bireyler istenen hizmetleri sunacaklar; böylece muhasebe uygulamasının alanı daralacaktır.

3. Muhasebeciler değişime uyum sağlamanın bir aracı olarak yaşamboyu öğrenmenin peşine düşmek zorundadırlar. Örneğin, giderek karmaşıklaşan bilgi teknolojilerinin gelişmesine ve kullanımına adapte olmayı öğrenmek zorundadırlar. Yaşamboyu öğrenme olmazsa, muhasebeci meslek mensuplarının eğitimi, makul yıl sayısının ötesine taşacak ve hatta önceden tahmin edilemeyen değişimlere meslek mensupları hazırlanamayacaklardır. Böylece sürekli eğitim programları gelecek yıllarda çok daha önemli hale gelecektir.

Muhasebe Eğitimine Etkileri

Muhasebe mesleğindeki bu trendler muhasebe eğitimi için aşağıdaki konuları ortaya koymaktadır:

Hizmetlerin ve ürünlerin çoğalması: Buradaki sorular, kamunun itimadını tehlikeye atmadan güvenilir bilgi sunmak için, mesleğin ne tür, ne kadar ve ne derece hızlı bir değişimi gerçekleştirebileceğidir. Genişletilmiş bir üniversite teknik eğitim programı, muhasebecinin ilave bilgi hizmetleri sunmasına yardım edecektir. Buna ek ve eşit derecede önemli olarak geleceğin üniversite muhasebe eğitiminde daha fazla genişliğe ihtiyaç duyulacaktır.

Rekabetin doğasında ve kapsamında değişimler: Meslek, hem meslek içinden ve hem de dışından daha büyük bir rekabetle başa çıkabilme becerisine sahip olmak zorundadır. Gelecekteki rekabetçi meydan okumaya yanıt verebilmek için, muhasebeciler temel iktisat, pazarlama, yönetim ve bilgi teknolojilerinin kullanımında daha fazla bilgiye gereksinim duyacaklardır.

Artan uzmanlaşma: Muhasebe eğitimcileri için bu konuyla ilgili olarak esas meydan okuma geniş temel eğitim ile özel alanlarda yeterli muhasebe eğitimi arasında uygun dengenin nasıl belirleneceğidir.

Standartların çoğalması: Muhasebe eğitiminin karşı karşıya olduğu önemli bir sorun "genel kabul görmüş" muhasebe ilkeleri ile denetim standartları içinde yer alan sürekli artış gösteren standartlar ve kurallar bütününe ne kadarlık kısmının kapsanması gereğidir. Kuralların bir kısmı öylesine detaylıdır ki, üniversite düzeyinde kavramsal eğitim için uygun olmayabilir.

Hukuki dava ve yasal yükümlülük: Muhasebeciler gitgide daha çok hukuki bir toplum içinde yaşamaktadırlar. Muhasebe öğrencileri önemli hukuki kavramlara aşina olmak ve muhasebe uygulamalarından doğan hukuki davaların sosyal sonuçları ve etkileri hakkında bilgi edinmek zorundadır.

Yaygın bilgisayarlaşma: Uygulamacılar ve aynı zamanda üniversite eğitimcileri için önemli bir meydan okuma, muhasebecileri artan

bilgisayar kullanımıyla uğraşacak şekilde eğitmektir. Örneğin, bilgisayarların nasıl kullanıldığı yerine nasıl çalıştıkları üzerinde çok fazla durmak her zaman için bir tehlikedir. Geleceğin üniversite muhasebe eğitimi bilgisayar kullanmanın yaratıcı ve yenilikçi öğrenim yollarını içermek ihtiyacını duyacaktır.

Sürekli eğitimde gelişmeler: Sürekli eğitim üzerinde artan bir önemle durulması, bunun üniversite eğitimi ile ilişkisi sorusunu gündeme getirmektedir. Eğitim ve training programları gelişmektedir. Bazı üniversite dışı örgütler, eğer programları kârlı hale gelirse, muhasebe eğitiminde daha kapsamlı sunumlar geliştirmeye başlayabilirler. Bu iki eğitim kaynağı, karşılaştırmalı avantajlarına bağlı olarak sunumlarındaki dengeyi sağlamak açısından sürekli izlenmelidir.

ÖZET

Trendin "genişleyen" bir muhasebe mesleğine doğru olması, muhasebe eğitimi için çok sayıda yaşamsal konuyu ortaya çıkarmıştır. Bu meydan okumalara yanıt verme kapasitesini değerlendirmek için muhasebe eğitiminin bugünkü durumunu değerlendirmek gereklidir. Bundan sonraki bölüm Kurul'un mevcut muhasebe eğitimi üzerindeki değerlendirmesini sunmaktadır.

BÖLÜM. II

MUHASEBE EĞİTİMİN BUGÜNKÜ DURUMU

Program Türleri ve Farklılıklar

Kurul, üniversite muhasebe eğitim programlarının çoğunun içeriğinin uzun senelerden beri görece olarak değişmeden kaldığını ve muhasebe uygulamasının değişen kapsamına tamamen uyum sağlamadığını tespit etmiştir. Muhasebe dersleri, yöresel yüksek okullardan sadece lisansüstü eğitim sunan üniversite birimlerine kadar uzanan çok çeşitli kurumlarda yer almaktadır.¹ Muhasebe eğitiminde

akademik sorumluluğu olan kurumlar free-standing muhasebe okullarından, iktisat ya da finans gibi diğer disiplinler içinde kabaca tanımlanmış muhasebe öğretim üyeleri alt gruplarına kadar sıralanmaktadır. Lisansüstü programları da hem içerik ve hem de isimleri itibarıyla farklılıklar göstermektedir. Bireysel bir üniversite muhasebe eğitim programı, değişik seviyelerde olmak üzere, mali tablo hazırlama, bilgi geliştirme, ve yönetsel karar alma genel temalarını yansıtmaktadır. Bireysel programlar bu geniş temalara görece olarak verilen öneme göre değişiklik göstermektedirler.

Müfredat Programları

Müfredat program içerikleri farklılık gösterse de, tipik bir muhasebe lisans programı, toplamı 120 sömestir saat olan yaklaşık 30 sömestir saat muhasebe gerektirmektedir. Bu model çok yıllar önce belirlenmiş ve genellikle önemli bir biçimde değişime uğramamıştır. Genel işletme bilgileriyle beraber, edebiyat, sosyal bilimler ve doğa bilimleri derslerinin koyulması da genel olarak istenmektedir. Muhasebe derslerinin, giriş, orta düzey, maliyet, denetim ve vergi sırasıyla bölünmesi ve yapısı ve son yıllarda pek çok programa bilgi sistemlerinin ilave edilmesi hemen hemen standart halindedir.

Muhasebe eğitiminin yapısındaki asıl trend, lisansüstü programlarının sayısındaki artıştır. Bu programlar, tipik olarak muhasebe lisans derecesinden sonra 30 sömestir saati ders almayı gerektiren muhasebecilikte yüksek lisans programları ile tasarımı muhasebe ağırlıklı yapılmış MBA programlarını içermektedir. 329 muhasebe program yöneticisi ile yapılan bir araştırmaya, AICPA'nın Model Muhasebecilik Tasarısında (Model Accountancy Bill) tavsiye edilen lisansüstü eğitim gereğini karşılayan 70. adet programın açıldığını ortaya çıkarmıştır. Bu programların elli beş tanesi 1975 ile 1982 arasında başlatılmıştır. Muhasebe yüksek lisans eğitim programlarının içeriği birbirlerinden farklı olmakla birlikte, tipik bir muhasebe programı

23.800, den, % 110 artışla, 1979-1980'de 49870'e yükselmiştir. Yüksek lisans derecelerinde artış oranı 1971-1972'de 2.200'den, % 140 artışla 1979-80'de 5.280'e ulaşarak daha keskin olmuştur. AICPA'nın muhasebe mezunları için arz ve talep konusundaki araştırması 1983-84'dekine nazaran lisans mezunlarının % 2 ve yüksek lisans mezunlarının % 7 artarak 1984-85'de sırasıyla 54.200'e ve 6800'e ulaşacağını göstermektedir.

¹ ABD'de yaklaşık 3200 yüksek eğitim kurumunun çoğu muhasebe eğitimine sahiptir. Daha az sayıda üniversite, muhasebede (lisansüstü) derece programlarına sahiptir. Muhasebe programlarına kayıt son 15 yılda, mezunların iş bulma fırsatlarından da dolayı önemli ölçüde artmıştır. Muhasebede verilen lisans diplomalarının sayısı 1971-1972'de

yüksek lisans derslerinin yaklaşık % 50'sinin muhasebe olmasını gerektirmektedir. Bu ilave muhasebe saatlerinde, bazı programlar özel alanlarda uzmanlaşma sunarken diğerleri temel olarak muhasebe lisans eğitiminin devamı şeklinde geliştirilmiş öğretim vermektedirler.

Muhasebe uygulaması için gereken bilgi düzeyi o kadar genişlemiştir ki, bu bilginin lisansüstü programlarıyla birlikte dahi müfredat programları tarafından kapsama yüzdesi önemli bir düşüş göstermiştir. Bu durum sadece muhasebe için doğru değil, destekleyici alanlar için de geçerlidir. Genel kabul görmüş muhasebe ilkelerinin ne kapsamda verilmesi konusu giderek karmaşık hale gelen bir ikilemdir. Bazı eğitimciler makul biçimde tamamının verilmesini gerekli görürken, diğerleri öğrencilerin temel olarak bu bilgileri nasıl bulacaklarını öğrenmeleri ve detayların üniversite sonrası öğrenme sürecine bırakılması gerektiğine inanmaktadırlar. Bununla birlikte ilave vergi dersleri, ikinci ve üçüncü düzey denetim dersleri ve sistem dersleri son yıllarda artan bir biçimde yüksek lisans programlarına dahil edilmiştir. Pek çok muhasebe yüksek lisans programı, yazılı ve sözlü iletişim gereklerini de arttırmıştır; ve bilgisayar kullanımına daha fazla dikkat edilmektedir.

Öğretme Süreci

Bir çok muhasebe eğitimcisi, üniversitedeki muhasebe öğrenme ve öğretme sürecini iki madde de sorgulamaktadır. Öğretilen ve öğrenilen materyalin uygun olmadığına inanmaktalar; ve geleneksel öğretme ve öğrenme yöntemlerinin etkinliğini sorgulamaktadırlar. Bu eğitimciler, üniversitedeki muhasebe eğitim sürecinin temel bir değişime ihtiyaç duyduğunun açık kanıtı olarak muhasebe mezunlarının pek çoğunun nasıl iletişim kurulacağını bilmediklerini, doğru mantık yürütemediklerini ve sorun çözme kabiliyetlerinin kısıtlı kanıtı olduğu şikayetlerini aktarmaktadırlar.

Elli yıl önce, genellikle rutin-problem çözümüyle birlikte kürsüden ders anlatma yöntemi kullanılırdı. Bugün, aynı yöntem, hocanın soru yönelmesi ve öğrencinin yanıtlaması biçiminde tartışmaya daha fazla ağırlık verilmeyle birlikte muhasebe öğretim metotlarına hakim olma eğilimindedir. Mevcut pedagoji aynı zamanda, alternatif çözümleri olan vakalar yerine belirli çözümü olan problemlere

daha fazla önem vermektedir. Amirane bildirilerin sayısı arttıkça, ders kitapları ve öğretim üyeleri öğrencilerin daha katı şekilde uygulanacak kurallar ve prosedürleri kelimesi kelimesine öğrenmelerini gerekli görmektedir. Pek çok durumda, temel odak noktası, meslek sınavlarını geçmek için gereken bilginin elde edilmesidir.

Öğrenme teorisi, bu tür yöntemlerin uygun olmadığını ileri sürmektedir; çünkü esas olarak bunlar yaratıcı düşünmeyi harekete geçirmemekte ve öğrenciyi kendi kendini geliştirme konusunda motive etmemektedir. Ders kitapları öğretimde anahtar bir yardımcıdır; çünkü öğrencileri kendi kendine öğrenmeye (self-learning) iterler ve öğrencilerin öğrenmesi gereken minimum muhasebe teknik düzeyini tesis ederler. Bununla birlikte, ders kitaplarına aşırı bağlılık, öğretmenin her öğrencinin ne öğrenmesi gerektiğini sürekli belirlemek dürtüsünü azaltır. Eğer öğretme süreci ders kitaplarındaki materyali sınıfta tekrarlama ve tasarlanmış konuları, problemleri ve durumları bu materyale göre açıklamaya yönelirse, öğrenim süreci geleceğin yetenekli muhasebecilerine cazip gelmeme riskiyle karşılaşır.

Pek çok muhasebe eğitimcisi, öğrenci gelişiminin üniversite eğitiminde daha fazla önemi hak ettiğine inanmaktadır. Bunlar öğretme sürecinin, sadece öğrencilerin teknik meslekî muhasebe bilgisini öğrenmelerini değil, aynı zamanda yüksek meslekî etik standartlara uygun olarak yaratıcı ve yenilikçi yollarla bir bilgiyi analitik biçimde kullanma becerilerini geliştirmeyi de sağlamak üzere genişletilmesi gerektiğini hissetmektedirler. Muhasebe bilgisini uygulama ehliyeti, öğrencilerin, örneğin başkasının ihtiyaçlarından nasıl haberdar olunup bunlara karşı nasıl duyarlı olunacağı, nasıl dinleneceği, yönetim gereklerinin nasıl kavranacağı, nasıl müzakere edileceği ve genel olarak kamunun bilgi gerekleriyle nasıl ilgili olunacağı konusunda kalıcı beceriler ve tutumlar geliştirmelerini gerektirmektedir. En azından, bugünkü öğretim yöntemlerine kavramların tartışılması da eklenmelidir. Öğrenciler aynı zamanda, sınıfta aktif rol almaları için, örneğin düşünmelerini ve meslekî rolleri ve kapasitelerinde kendilerine güvenlerini geliştirmeyi teşvik eden vakaların kullanılması yoluyla yönlendirilmelidirler.

Muhasebe ve Genel Olarak Üniversite

Muhasebe eğitim programları, diğer meslekî lisans programları gibi, bir üniversitenin temel eğitim hedefleriyle hiçbir zaman tam olarak uyumlanmamıştır. Tıp ve hukuk, meslekî eğitimin bireylerin açılımını sağlayan geniş beşeri bilgiyle desteklenmelerini gerekli kılarak, güzel sanatlar, fen bilimleri ve edebiyat bölümleriyle ilişkiler temin etmiştir. Muhasebe ve mühendislik ise tarih, felsefe gibi bilimlerle uygulamalı sanatları bünyesine dahil etmiştir. Bugün, güzel sanatlar, fen bilimleri ve edebiyat bölümleri, hukuk ve tıp ile sahip olduklarına benzer şekilde muhasebe ve diğer meslekî programlarla ilişkiye çağırılmaktadır.

Sürekli Meslekî Eğitim

Eğitim ve yetiştirme-geliştirme (training); öğrencileri mesleğe girmek için genel ve özel düzeyde hazırlayan üniversite eğitim programlarının ötesinde, bir muhasebecinin meslekî yaşamı boyunca sürer. Sürekli eğitimin en önemli hedefi, meslekî etkinliği güçlendirmektir.

Sürekli meslekî eğitim, üniversite muhasebe eğitim sürecinde çok az dikkat toplamıştır. Bu programları sunanların birbirleriyle çok az ilişki ve koordinasyonları vardır. Sürekli eğitim dersleri alışılmış olduğu üzere akademik derece taşımazlar ve uygulamacı muhasebecilerin sadece bir azınlığı bu tür üniversite bağlantılı derslere katılırlar. Bu genellemelerin bir istisnası, deneyimli yöneticilere yönelik, akademik derece veren ve üniversite öğretim uzmanlarınca sunulan "Executive MBA" programlarıdır. Az sayıda da olsa, bu yapıda muhasebe programları mevcuttur.

ÖZET

Muhasebe eğitiminin bugünkü durumu üzerine yapılan bu inceleme, geleceğin muhasebecilerinin, daha karmaşık ve geniş hale gelmekte olan mesleğin artan taleplerini karşılamak için ihtiyaç duydukları hazırlığa sahip olmadıklarını göstermektedir. Bu sonuç, Kurul'u muhasebe eğitimini yeniden yönlendirmek için bazı tavsiyeler oluşturmaya sevk etmiştir. Bunlar izleyen bölümde açıklanmakta ve tartışılmaktadır.

BÖLÜM. III

MUHASEBE EĞİTİMİNİN GELECEKTEKİ KAPSAMI İÇERİĞİ VE YAPISI

Kapsam, İçerik ve Yapı

Kapsam ve İçerik: Muhasebe mesleğinde çok önemli değişimler meydana gelmiştir ve bu yüzyılın kalan kısmında beklenen daha da büyük gelişmeler, bir muhasebeci için optimal eğitim üzerine ciddi biçimde yeniden düşünmeyi ve genişletilmiş ve yenilenmiş eğitim programlarını zorunlu kılmaktadır. 21. Yüzyılın taleplerini karşılayacak etkin eğitim programının başarılı olması, 1) gözden geçirilmiş ve genişletilmiş müfredat programlarını, 2) daha etkin bir eğitim verme sürecini ve 3) programların sunulacağı eğitim kurumları için daha iyi ifade edilmiş bir yapıyı gerekli kılacaktır.

Geleceğin muhasebe eğitimi için temel olan; bir bilgi geliştirme ve kamuyu aydınlatma fonksiyonu olarak muhasebenin, meslekî ve sosyal disiplin anlamında hızla geliştiğinin fikren kavranılmasıdır. Geleceğin muhasebecilerinin üniversitede öğrenmeleri zorunlu kavramların ve becerilerin belirlenmesi işi, bilginin saptanması, ölçümü ve iletişimi merkezî teması üzerine odaklanmalıdır. Basit bir ifadeyle, muhasebe bilgisi kavramı tipik olarak iktisadi ya da karar almaya yönelik bilgi ile sınırlıdır.

Muhasebe bilgisini, karar almaya yönelik sistematik biçimde toplanan ve geliştirilen bilgi olarak anlamak için, geleceğin muhasebecileri önce bilgi geliştirme ve açıklama sistemini ya da sistemlerinin kullanımını anlamalıdır. Buna bağlı olarak, muhasebe öğrencilerinin başlangıçta öğrenmeleri gereken konu, bilgi sistemlerinin doğası, tasarımı ve kurulmasıdır. Muhasebe bilgi sistemlerinin tasarımı ve kurulmasına örnek olarak, hem geleneksel muhasebe sistemi ve hem de bilgisayar tabanlı bilgi sistemi öğrenilmelidir.

Bununla beraber, geleceğin muhasebe eğitiminin kapsamı ve içeriği teknik becerilerin çok ötesine götürülmelidir. Hızla büyüyen ve çeşitlenen meslekte, güçlü meslekî kimliğe olan ihtiyaç giderek önemli hale gelmektedir. Meslekî muhasebe eğitimi sadece gerekli beceri ve bilgi üzerinde yoğunlaşmamalı, aynı zamanda etik

standartları ve bir meslek mensubunun taahhüdünü aşılmalıdır. Öğrencilerde bireysel ihtiyaçlar ve toplumun tümüyle ilerlemesine yönelik bir ilgi geliştirmek için harcanan genel çabaya daha fazla önem verilmelidir.

Üniversitelerin ne tam anlamıyla eğitilmiş ne de tamamıyla olgunlaşmış muhasebeciler mezun edemeyeceği aşikardır. Mezunların yaşamboyu meslekî öğrenme için hazırlanmalarına önem verilmesi gerekmektedir. Meslekî muhasebe eğitimi takip etmek için gerekli esas, bir öğrencinin edebiyat, güzel sanatlar, temel ve sosyal bilimlerden alınan bilginin etkilerini ve kavramlarını anlamasıdır. Bu nedenle, geniş kapsamlı meslekî muhasebe eğitimi öğrencilerde, mantıkî usa vurma yapısı ve becerilerinin kavranmasını; yaratıcı düşünme ve problem çözümü kapasitesini; etik standartları ve davranışı değerlendirilebilmeyi; ve etkin iletişim yöntemlerinde ve kişilerarası ilişkilerde hüneri geliştirmek zorundadır. Ancak bu geniş kapsamlı becerilerin ve kavramların geliştirilmesi yoluyla, muhasebeci yaşamboyu öğrenmeye hazır edilebilir.

Yapı: Muhasebe eğitim programlarının minimum hedefi, öğrencileri profesyonel muhasebe kariyerlerinin geniş sahasında başlamaya ve kendini geliştirmeye hazırlamak olmalıdır. Giderek daha popüler olan bir inanış, profesyonel muhasebeci için gerekli olan minimum eğitimin dört senelik lisans eğitimiyle sağlanamayacağıdır. Zaman içinde, lisansüstü programa devam edilen daha geniş bir lisans programı meslekî muhasebe eğitimi için ideal model olarak tanımlanabilir.

Üniversitede meslekî muhasebenin tam kapsamı ve içeriği üç eğitsel bileşene yayılmaktadır: genel eğitim, genel meslekî muhasebe eğitimi ve özel meslekî muhasebe eğitimi. Muhasebe eğitimi yapısının tamamında dikkate alınabilecek iki ilave bileşen ise doktora programları ve sürekli eğitim programlarıdır.

Genel Eğitim

Tüm yüksek okul mezunları güçlü ve geniş bir genel eğitime sahip olmalıdır. Amerikan yüksek öğrenimi üzerine yeni bir rapor, özellikle fen, tarih ve felsefe gibi bilimlerin daha güçlü eğitimine odaklanan geniş kapsamlı öneriler oluşturmuştur. Ekim 1984'te Ulusal Eğitim

Enstitüsü'nün sponsorluğunu yaptığı Amerikan Yüksek Öğreniminde Mükemmellik Koşulları Çalışma Grubu, *Öğrenmeye Dahil Olma: Amerikan Yüksek Öğreniminin Potansiyelini Layıkıyla Anlamak* (Involvement in Learning: Realizing the Potential of American Higher Education) başlıklı bir rapor yayınladı. Bu grubun önerileri² arasında özellikle iki tanesi konumuzla ilgilidir:

Liberal eğitim gerekleri, (1) müfredat programı içeriklerinin sadece doğrudan ilgili konuya değil, analiz, problem çözümü, iletişim ve sentez kapasitelerini geliştirmeye de yöneltilmesini, ve (2) öğrencilerin ve öğretim elemanlarının çeşitli disiplinlerden bilgileri entegre etmelerini sağlayacak şekilde, genişletilmeli ve yeniden canlandırılmalıdır.

Başka bir öneri ise şöyledir:

Tüm lisans öğrencileri en azından tam iki yıllık liberal eğitime sahip olmalıdır. Bu durum meslekî alanların çoğunda lisans eğitiminin alışılacağı dört yıldan daha fazla uzanmasını gerektirecektir.

Daha da özellikli olarak, Amerikan Kolejer Birliği'nin Lisans Derecesinin Anlamının ve Amacının Yeniden Tanımlanması Projesinin ürettiği rapor "üniversite eğitimi alan insanların yaşamlarına girmesi gereken entellektüel, estetik ve felsefi deneyimler"den oluşan bir minimum içeriğin tüm yüksek öğretim öğrencilerinin eğitim programlarında gerekli görülmesini önermiştir.³ Minimum bir program, öğrencide, sorgulama, soyut mantıkî düşünme ve eleştirel analiz; okuma, yazma, konuşma ve dinlemeyi içine alan okuryazarlık; sayısal verileri anlama; tarihî bilinç; bilimi değerlendirme; değerlerin incelenmesi, sanat deneyimi, uluslararası ve çok kültürlü

² Study Group on the Conditions of Excellence in American Higher Education, "Involvement in Learning: Realizing the Potential of American Higher Education". *The Chronicle of Higher Education* (October 24, 1981), s.43.

³ Association of American Colleges, "Project on Redefining the Meaning and Purpose of Baccalaureate Degrees" *The Chronicle of Higher Education*, (February 13, 1985), s.18.

deneyim; ve derinlemesine eğitim kapasitelerini geliştirmelidir.⁴

Muhasebe eğitimcilerini öğrencilerin edebiyat, güzel sanatlar ve temel bilimler bilgisine sahip olmalarını sağlamaya çağırmak; muhasebecilerde, muhasebe becerilerini uygulama ve karar almada gerekli olacak bilginin ne olduğunu saptamalarına yardımcı olacak genişletilmiş bilgi tabanını kullanma kapasitesini geliştirmek ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Muhasebecilerin yaratıcı, hassas, toplumun ve bireylerin ihtiyaçlarından haberdar olma kabiliyetleri, büyük ölçüde bilgi birikimlerine ve eğitimlerine bağlıdır. Tarih bilgisi olmaksızın muhasebeci toplumun gelişmekte olan doğasının yeterince farkına varamaz. Yine, kültürel antropoloji, edebiyat ve sosyal bilimlerde tanıtılan farklı kültürlerle ilişkin bilgi sahibi olmayan profesyonel muhasebeci uluslararası iş dünyasında iyi bir biçimde çalışamaz. Örgütlerin ekonomik etkinlik ve etkililiklerini iyileştirme araçlarının iç yüzünü sistematik ve profesyonel olarak kavramak için gerekli olan temeli makro- ve mikro-iktisat teorisi sağlar. Muhasebe meslek mensupları açısından, temel bilimlerde elde edilen bilgi yoluyla teknolojik değişim potansiyelinin farkında olmak çok önemlidir. Güzel sanatlar ve felsefe eğitiminin sağladığı yaratıcı bakış açısı da profesyonel muhasebecilerin, medeniyetin sürekli gelişmesine mesleğin katkıda bulunmasını sağlayacak fırsatları algılamalarını kolaylaştırabilir.

Muhasebeciler geniş bir eğitime sahip olmalıdırlar. Bu genişlik sadece muhasebe eğitiminin içeriğinin bir unsuru olarak değil, aynı zamanda yapısının da bir parçası olarak dikkate alınmalıdır. Bununla birlikte, genişlik, çeşitli derslerin tesadüfi olarak toplanmasından daha fazla bir şey ifade eder. Bireylerin perspektifleri ve yetenekleri bakımından birbirlerinden farklılık göstermeleri nedeniyle, muhasebecilere uygun bir geniş kapsamlı eğitim her birey için farklı olmalıdır. Muhasebe öğrencileri, kendi doğuştan gelen yetenekleri ve ilgi alanlarıyla uyumlu olan güzel sanatlar, temel ve beşeri bilimler alanlarından seçim yapmaya cesaretlendirilmelidir; bu durum karşılıklı ilgisi olan eğitsel tecrübelerin tutarlı bir programına ulaşılmasını sağlayacaktır.

Meslekî muhasebe eğitiminin öncesinde alınması gereken genel eğitimin içeriği hakkında önemli sorular ortaya çıkmaktadır. Tamamıyla serbest mi yoksa belirlenmiş içerikli mi olmalı? Zorunlu derslerin sayısının çokluğu genel eğitimin amacını bozguna uğratmaktadır. Bununla birlikte, bütün öğrencilerin belirli bir minimum bilgi birikimiyle gelmesi, izleyen genel meslekî muhasebe programını daha etkinleştirecektir. Bu minimum, matematik (calculus yoluyla), istatistik, bilgisayar sistemleri ve iktisat temel derslerini içermelidir.

Genel Meslekî Muhasebe Eğitimi

Bundan sonraki safha, muhasebenin bir bilgi geliştirme ve kamuyu aydınlatma süreci olarak öğretileceği genel meslekî muhasebe programıdır. Genel meslekî muhasebe eğitiminin temel amacı, öğrencilerin hem (a) muhasebe mesleğine giriş için bütün muhasebecilerin sahip olmaları gereken bilgi, teknikler, duyarlıklar ve yeteneklerin, hem de (b) makul gözetim altında bu nitelikleri uygulama kapasitesini elde etmesinde bir araç sağlamaktır. Bu eğitim, muhasebe dersleri, destekleyici alanlardaki dersler ve akademik programla bağlantılı olarak izlenen müfredat programı dışı faaliyetlerle sağlanabilir.

Bu üç kaynağın kullanılması yoluyla, muhasebe öğrencisi, muhasebe kariyerine giriş ve daha sonraki kariyer başarısı için gerekli bilgiyi elde etmelidir. Genel meslekî muhasebe eğitiminin esas birleşenleri şunları içermelidir:

Bilgi Sistemlerinin Tasarımı Ve Kullanımı; Bilgi sistemlerinin genel yapısı, tasarımı ve kurulmasını belirleyen kavramlar ve ilkeler.

Farklı amaçlar ve kullanıcılar için özel bilgi sistemlerinin tasarımında ve kurulmasında kullanılacak yöntemler ve süreçler.

Sistem gözden geçirme ilkeleri: tasarımın doğruluğu ve faaliyetteki etkinliği.

İletişim:

Örgütsel kavramların uygulanması ve hem resmi ve hem de resmi olmayan koşullarda kişiler arası ilişkiler.

Örgütlerde karar problemleri ve bilgi:

⁴ Ibid, ss.18-24.

Karar problemlerinin tanımı, yapısı ve analizi ve etkin problem çözümü için gerekli sayısal beceriler ile zorunlu mali ve ekonomik bilgiler.

İşletmeler, devlet ve kâr amacı gütmeyen örgütlerin fonksiyonel faaliyetleri ile bunların faaliyette bulunduğu yasal, sosyal, politik ve uluslararası çevre hakkında bilgi.

Uygun muhasebe sistemleri dizaynındaki farklı disiplinler ve uygulama alanlarından kavramların entegrasyonu ve stratejik analiz.

Her türdeki örgütün kapsamlı bilgi ihtiyaçlarının değerlendirilmesi ve geniş ve etkin muhasebe sistemlerinin geliştirilmesi ve idame ettirilmesiyle ilgili konular.

Mali bilgi ve kamuya yapılan raporlama:

Mali piyasalar bilgisi, karar altıcıların bilgi gereksinimleri ve bu gereksinimlerin tatmin edilmesinde muhasebe bilgisinin rolü.

Denetleme ve tasdik; ve bunların muhasebe ve diğer bilgi sistemlerinin doğruluğunun sağlanmasındaki rolleri.

Meslek kuruluşları ve devlet birimlerince neşredilen raporlama standartlarıyla uyumlu iktisadi/mali bilginin toplanması, özetlenmesi ve sunulması. Politika konuları, çevresel faktörler ve SEC, FASB, GASB gibi ilgili kurumlar ile ulusal ve uluslararası birimlerin rollerini kapsayan muhasebe düzenlemeleri.

Vergilendirme ve vergilendirmenin mali ve yönetsel sorunlar üzerindeki etkisi.

Muhasebe mesleği hakkında bilgi:

Muhasebenin tarihi ve bir bilgi sistemi olarak toplumdaki rolü.

Bir muhasebecinin etik ve meslekî sorumlulukları.

Bunlara ilave olarak, muhasebe öğretim üyeleri genel meslekî muhasebe eğitimi düzeyinde öğrencilerin öğrenmesi konusunda daha büyük sorumluluğu kabul ettikleri zaman, öğrencilerde aşağıda yer alan kapasitelerin

(yeteneklerin) tanınması, beslenmesi ve cesaretlendirilmesinde de bir sorumluluk yüklenmektedirler:

- tutku ve sebat
- başka insanların hislerini idrak ile anlama (empathy)
- Yaratıcı düşünme
- Kültürel ve entelektüel farklılıkları anlama
- Mantiki usa varma
- Sosyal sorumluluklarda duyarlılık
- Liderlik

Uzmanlaşmış Meslekî Muhasebe Eğitimi:

Bazı uzmanlaşmalar muhasebe içinde işlevsel alanlar olarak tanınan yeterli bilgi birikimi geliştirmişlerdir; gelecekte başkaları da ortaya çıkabilecektir. Bu gerçekleştiği zaman, ilave uzmanlaşmış muhasebe eğitiminin potansiyel alanlarına dönüşeceklerdir. Vergilendirme, bilgi sistemleri ve denetim, bu alanların mevcut örnekleridir; yeni gelişen olası alan örnekleri ise, kâr amacı gütmeyen, devlet ve uluslararası muhasebedir. Uzmanlaşmış muhasebe eğitimi, toplumun genişleyen ihtiyaçlarını karşılamak için gereklidir.

Uzmanlaşmış muhasebe eğitimi, muhasebe disiplininin tüm spektrumuna yayılan ve genel muhasebe eğitimi içinde yer alan bilgi ve becerilerin kazanılmasını izleyen safhada verilir. Bu nedenle, sadece lisansüstü seviyede verilmesi zorunludur. Uzmanlaşmış muhasebe eğitiminin hedefi öğrencilere açık, kullanılabilir ve ileri düzeyde muhasebe bilgi ve becerileri sağlamaktır. Uzmanlaşmış muhasebe eğitimi mezunu olan kişi, belirli bir alanda, toplum için değerli hizmet icra eden nitelikli meslek mensubu olarak giriş seviyesinde çalışacak ehliyyette olmalıdır.

Sürekli meslekî eğitim hedefleri ve içeriği kısmen üniversitedeki uzmanlaşmış muhasebe eğitimi ile kesişebilir. Bu iki türdeki programları sunanlar karşılıklı yeniden güçlenme ve zenginleşme hedefi doğrultusunda birlikte

çalışmalıdır. Örneğin, üniversiteler kavramsal temelini oluşturulmasında daha iyi olduklarını kanıtlayabilirken, sürekli meslekî eğitim spesifik yeni bilgi ve becerilerin bireysel çalışma durumlarına uygulanmasında daha iyi olabilir. Uzmanlaşmış muhasebe sahalarında üniversitenin vermesi gereken kapsam, talim ettirmek yerine, uzmanlaşmış uygulamanın ileri seviyeleriyle bağlantılı kavramlar, sistemler ve ilkelere ağırlık vermek suretiyle eğitmek olmalıdır. Uzmanlaşma eğitiminin amacı, ihtiyaç duyulduğu üzere değişimi kolaylaştıracak ve uzmanlaşmada kullanılan kuralları ve prosedürlerin yaratıcı uygulamalarını geliştiren yeteneğin verilmesini sağlayacak kavramsal ve teorik materyalin sunulması olmalıdır. Uzman meslek mensubu sadece söz konusu alanda nasıl çalışılacağını değil, aynı zamanda uygulamanın yeni alanlarında araştırma, planlama ve tasarım yoluyla uzmanlaşmayı nasıl genişletilebileceğini de öğrenmek zorundadır.

Araştırma ve Doktora Eğitimi

Doktora programları öğrencilere nasıl araştırma yapacağını öğretmelidir. Öğrencilere nasıl ders anlatılacağını öğretmek de doktora programının esas parçalarından biridir; ama araştırma becerilerini geliştirmekten sonra ikinci sırada yer alır. Doktora öğrencilerinin öğrendiği araştırma yöntemlerinin kalitesini yükseltmek ve muhasebe eğitim ve uygulamasının daha geniş kapsamı ve içeriğine denk düşecek şekilde araştırma yapılan alanları genişletmek yoluyla doktora programlarında daha ileri düzeyde iyileştirmeler yapılmalıdır.

Geniş kapsamlı araştırma programı olmaksızın, bir meslek ve bu mesleğin mensupları, bilgi ve uygulamadaki büyüme ve değişmeyi sağlayacak fırsatları algılamada başarısız olurlar. Muhasebe mesleği bir istisna değildir. Denetimde istatistik örnekleme, uygulamada denemelerle ya da yanlışlıkla keşfedilmemiştir. Günümüzde profesyonel muhasebecilerin uygulamalarıyla bağlantılı olan, bilgi ekonomisi, yapay zeka, matematiksel finansal modelleme ve benzeri çok sayıda gelişmeler iş ortamında icat edilmemişlerdir. Gelişmenin arkasında geniş kapsamlı araştırma vardır.

Üniversitedeki muhasebe öğretim elemanları meslek için temel araştırmayı

sağlamaktadırlar. Bu bile başlı başına, muhasebe öğretim elemanlarının ders verebilmelerinin bir koşulu olarak araştırma yapmaları gereğini haklı çıkarmaktadır. Bununla birlikte, bu gereğin haklılığının bir diğer nedeni ise, muhasebe öğrencilerinin yeni fikirler, hipotezler ve alanlarıyla ilgili araştırma sonuçlarından haberdar olma gereksinimi duymalarıdır. Yüksek nitelikli öğrenciler, muhasebeye ilgililerini sürdürülebilmek için entellektüel heyecan duygusu isterler.

Sürekli Eğitim

Teknoloji, sosyal ve politik çevre ve meslekî standartlardaki değişimler, muhasebe meslek mensuplarının eğitimlerine kariyerleri boyunca devam etmeleri ihtiyacını yaratmıştır. Kariyerleri ilerledikçe muhasebeciler, bir yandan eğitimlerini daha geniş hale getirmek diğer yandan da bir ya da daha fazla uzmanlık alanında eğitimlerini derinleştirmek zorundadırlar. Sürekli eğitim işyerinde öğrenmenin yanında işverenler, meslekî birlikler ve eğitim kurumları tarafından verilen eğitim programlarını da içerir. Bu farklı birimler arasındaki optimal karma (mix), özel eğitsel konulara göre değişecek ve bireyin ihtiyaçları, işteki statüsü ve yerine bağlı olacaktır.

Kapsamlı bir eğitimin temeli, muhasebecinin yüksek öğreniminden elde edilir. Kariyerlerinin daha sonraki safhalarında da pek çok muhasebe meslek mensubu genel eğitimin yeni açılımından yararlanma olgunluğuna sahip olur.

Bu türde eğitim vermeye, ideal bakımdan engin akademik kadrolarıyla üniversiteler uygundur. Üniversiteler, aynı zamanda, elemanlarının araştırma çabalarının sonuçlarının neşredilmesi bakımından da en iyi niteliklere sahiptirler.

Öte yandan, profesyonel muhasebeci, belirli bir sanayi dalı gibi, muhasebenin bir alanında giderek özellik arzeden uzmanlık da geliştirebilir. Bu tür uzmanlıklarda sürekli eğitim sunma ehliyeti, belirli bir bireye ya da küçük bir meslek mensubu grubuna yönelik olarak emsalsiz (unique) olabilir.

Sürekli meslekî eğitim için başarılı bir programlar menüsü; üniversiteler, muhasebe firmaları, sanayi işletmeleri, kamu kuruluşları ve meslekî kurumlar arasında yakın işbirliği yoluyla

gerçekleştirilebilir. Bunların her biri önemli bir katkı sağlayabilir ve hep birlikte sürekli meslekî eğitim için büyüyen ihtiyacı karşılayabilirler.

Öneriler. Gelecekteki muhasebe eğitiminin ihtiyaç ve hedeflerini karşılamak amacıyla, bu Kurul, muhasebe eğitiminin kapsamı, içeriği ve yapısıyla ilgili olarak aşağıda yer alan önerileri yapmaktadır:

Kapsam ve İçerik

1. Muhasebe, çok sayıda bilgi sistemlerinin tasarımı, kurulması ve işletilmesine dayanan geniş kapsamlı bir ekonomik bilgi geliştirme ve dağıtım süreci olarak görülmelidir. (Bir örnek için Ek:A'ya bakınız). Buna bağlı olarak, muhasebe öğretim elemanları bilgi teknolojilerinde ve örgütler için kapsamlı bilgi sistemlerinin geliştirilmesi çabalarında yetkinlik sağlamalıdır.
2. Muhasebe öğretim elemanları, muhasebede uzmanlaşma öncesinde, güçlü bir genel muhasebe eğitiminin ve kapsamlı kişisel beceri ve yeteneklerin geliştirilmesinin tercih edildiğini anlamalı ve öğrencilere bu yönde tavsiyelerde bulunmalıdır.
3. Muhasebe öğretim elemanları, öğrencilerin analiz, sentez, problem çözüme, ve iletişim kabiliyetlerini geliştirmeye yönelik olan felsefe, tarih ve fen birimlerinde eğitsel gereklerin yayılımına açık olmalıdır.
4. Üniversitede muhasebe eğitimi yaşamboyu öğrenme için gerekli kabiliyet ve becerileri güçlendirmelidir.
5. Programların ve derslerin öğrenme hedefleri, öğrencilerin öğrenmeyi öğrenmelerine, düşünmelerine ve yaratıcı olmalarına yardım edecek şekilde tasarlanmalıdır.
6. Muhasebe öğretim elemanları öğrenciler için yüksek beklentiler tesis etmeli ve öğrencilerden

geliştirmelerini bekledikleri meslekî beceriler, kişisel kabiliyetler ve genel bilgiyi karşılamak amacıyla müfredat programları içeriklerinde ve öğrenme yöntemlerinde ayarlamalar yapmalıdırlar.

7. Üniversiteler, muhasebe eğitiminde toplumun bilgi ihtiyaçlarındaki değişimlere hızla ayak uydurabilmeye izin verecek şekilde esneklik idame ettirmelidirler.

Yapı

8. Geniş eğitsel yapı, eğitimin edebiyat, güzel sanatlar ve temel bilimlere (genel eğitim); bütün muhasebeciler için gerekli olan genel kavramsal bilgi geliştirme ve raporlama bilgisine (genel meslekî muhasebe eğitimi); ve muhasebe bilgi üretiminin bir yada daha fazla alanında uzmanlaşmış teknik bilgiye (uzmanlaşmış meslekî muhasebe eğitimi) yayılacak şekilde yapılmalıdır.
9. Uzmanlaşmış muhasebe eğitimi yalnızca lisansüstü düzeyde sunulmalıdır. Böylece, eğitimin üç düzeyinin tümünü kapsayan eksiksiz bir muhasebe eğitimi normal olarak minimum beş yıl olacaktır.
10. Uygulamadan ve akademik çevreden muhasebeciler, üniversiteler tarafından verilenler ile sürekli eğitimin çeşitli programları aracılığıyla işverenler ve diğerleri tarafından sunulan uzmanlaşmış meslekî muhasebe eğitimlerinin içeriği üzerinde karar verirken, karşılaştırmalı üstünlük ilkesine göre hareket etmelidirler.

Öğretim Elemanları, Yönetmelik ve Meslekî Konular

Yukarıdaki öneriler, muhasebe eğitiminin gelecekteki kapsamı, içeriği ve yapısı için bu Kurulun en kapsamlı ilgi alanlarına yönelirken, diğer bazı konular da özel olarak ele alınmayı gerektirmektedir.

Öğretme Süreci: Muhasebe öğretim elemanları, öğrencilerin öğrenmelerini iyileştirmek için yeni ve daha ilgili yöntemler kabul etmelidirler. Öğretim elemanları öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarını saptamak, her derste ve programda öğrencilerin ulaşmaları gereken hedefleri belirlemek, bunlara ulaşmak için etkin öğrenme deneyimleri geliştirmek, ders verme yöntemlerini öğrencilerin yeteneklerine uygun hale getirmek; derslerde ve programlarda öğrencilerin elde ettiği bilgi ve becerileri sınavan öğrenmeyi değerlendirme yöntemleri tesis etmek zorundadırlar. Öğrencilerin yaşamboyu öğrenme kapasitelerini geliştirmek amacıyla, öğretim elemanları, sınıf raporlarında öğrencilerin araştırma yöntemlerini kullanmalarını gerekli kılmalı ve öğrenmenin aktif şeklini artıran katılımcı öğretim yöntemlerini kullanmalıdırlar.

Öğretim elemanlarının öğretim araçları dağıtıcılarının bir parçası olması gereken özel teknikler şunlardır: ders anlatma ve uygulama dersi (lecture and demonstration); vaka analizi ve tartışması; karar durumlarında rol üstlenme; grup araştırma projeleri; programın bir gereği olarak iş tecrübesi; yazılı ve sözlü raporlara dayanarak öğrencilerin birbirlerini değerlendirmesi; öğrenci ihtiyaçlarına ve dersin hedeflerine yönelik ders kitapları; tartışma; ders verme ekipmanının etkin kullanımı; kendi kendine öğrenmeyi cesaretlendirecek incelemeye yönelik araştırma projeleri; etik vakaların tartışılması yoluyla duyarlılığın öğretilmesi; muhasebe meslek mensuplarının katılımıyla sınıfta tartışmalar yapılması; ve bilgisayar destekli öğretim.

Muhasebe öğretim elemanları, öğrencilerin, düşünme, iletişim kurma, nicel ve nitel problemleri çözme, yenilik yaratma ve ekonomik bilginin üretilmesi ve kullanılmasında gerekli teknik araçlardan yararlanma becerilerini ölçmek amacıyla değerlendirme yöntemleri geliştirmek suretiyle öğretime etkinliğini arttırma çabalarını sürdürmelidirler.

Öğretim elemanları, zamanlarının önemli bir kısmını da, muhasebe öğrencilerine bireysel olarak danışmanlık yapmaya adanmışlardır.

Bunlara ek olarak, muhasebe öğretim elemanlarının muhasebe bilgisi teknik, temel disiplinler ve kişisel kapasite geliştirme alanlarındaki konularla bağlantılı olmalıdırlar. Her vakanın, konunun, öğrenci sunuşunun ya da

diğer özel öğretim ve öğrenme teknik gereksinimlerinin, müfredat programı üzerinde ilişkiler tesis etmek amacıyla kendi aralarında bağlantılar kurulmalıdır. Derslerin kapsamına alınan disiplinlerarası uygulamalar ne kadar fazla olursa, öğrencilerin muhasebeyi daha geniş bir perspektife yerleştirmeleri olasılığı o kadar artar. Sonuç olarak, öğretim elemanları konuyu öyle bir şekilde sunmalıdırlar ki, birbiri arkasından gelen öğrenme deneyimleri; düzenli olarak daha derin kendi kendine öğrenim ile temel üniversite disiplinleri, muhasebe ve sosyal, politik ve ekonomik çevre arasındaki ilişkiyi kavramayı sağlasın.

Bu sonuçlara yönelik olarak, bu kurul muhasebe eğitiminde ders verme süreci konusunda aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

11. Öğretim elemanları öğrenciler için; onların pasif bilgi alıcıları olmak yerine, aktif, bağımsız öğrenen (learner) ve problem çözücü olmalarını gerektiren eğitsel deneyimleri dizayn etmelidirler.
12. Üniversite muhasebe eğitimi, öğrenme teknolojilerinin tasarımını yapmalı ve öğrencilerin kişisel gelişimlerine ağırlık vermek suretiyle entellektüel konularda öğrenciler ile öğretim üyelerinin ilişkilerini arttıracak sorumlulukları öğretim üyelerine vermelidir.
13. Ders kitapları gibi muhasebe araçları, muhasebe eğitiminin gelecekteki yapısı, içeriği ve kapsamına hizmet edecek şekilde geliştirilmelidir.

Öğretim Elemanlarının Sorumlulukları:

Öğretim üyelerinin seçimi, yükseltilmesi ve muhasebe eğitiminde kaynak tahsisatının yapılmasında, öğrencinin öğrenmesi, araştırma ve meslekî hizmet alanları kriter olarak alınmalıdır. Bu alandaki koordinasyon, her öğretim elemanından beklenen görece sorumluluk derecesini belirleyecektir.

Kamu; meslekleri, hizmet verdiklerine gerekli olacak bilgiyi arama taahhütlerinin derecesine göre kabul eder. Her muhasebe

öğretmeni, bu gerekli bilgiyi arama işine katılmak ve yeni bilgileri muhasebe eğitim programının öğrenme hedeflerine entegre etme zorunluluğunu kabul etmek durumundadır. Mamafih, çoğu üniversitede, muhasebe akademikerlerinin başlıca sorumluluğu geleceğin meslek mensuplarını yetiştirmektir. Muhasebecilerin gelecek kuşağına hem birikmiş meslekî bilgiyi ve hem de yeni geliştirilen bilgileri aktarmak zorundadırlar.

Diğer bir çok alandaki üniversite öğretim elemanlarından farklı olarak, muhasebe öğretim elemanları, farklı meslekî faaliyetler içinde bulunmak yoluyla mesleğe ve kamuya hizmet vermek hem fırsatına hem de sorumluluğuna sahiptirler. Yükselme ve tenure sistemleri, söz konusu faaliyetleri ders vermeyi zenginleştirici ve araştırma çabalarına yardımcı olarak dikkate alınmalıdır. Ders verme, araştırma ve meslekî hizmet eşgüdümlü hale getirilmiş bir bütün olarak genel anlamda muhasebe eğitiminin ilerlemesi ve iyileştirilmesiyle ilişkilendirilmelidir.

Muhasebe öğretim elemanlarının sorumlulukları konusunda, Kurul aşağıdaki önerileri yapmaktadır:

14. Her üniversite muhasebe programı; öğretim elemanlarının, öğrencinin öğrenmesinden, araştırma ve meslekî hizmete kadar sıralanan gayretlerini; üniversitenin hedefleri ve değişen mesleğin gerekleriyle tutarlı olacak biçimde uygun öncelikler vermelidir.
15. Muhasebe eğitimi, muhasebe mesleğine faydalı olacak bilginin araştırılması akademik fonksiyonunu desteklemelidir. Muhasebe öğretim elemanlarının hem temel hem de uygulamalı araştırmaları destek görmelidir.

Yönetim: Muhasebe eğitim programlarının yönetimi üniversiteden üniversiteye farklılık arz eder. 1985 yılı itibarıyla, genel olarak muhasebe eğitim yapılarının çoğu, geleneksel üniversite meslekî eğitim yapısının dışında işlemektedir. Bunlar, profesyonel eğitim programları olmayan ve çok sayıda dört yıllık mezunlar üreten edebiyat ve fen bilimleri için orijinal olarak tasarlanmış bir yapı içinde faaliyet göstermektedirler.

Muhasebe eğitimi, başlangıçta yönetim amaçları nedeniyle işletme bölümlerine verilmiştir. Bu yapı altında, geçmişte uzun yıllar süresince muhasebe eğitimi, fon temini için işletmenin diğer disiplinleriyle rekabet etmiştir. Dört yıl kısıtı içinde, bazı işletme okulları meslekî derslere yer açmak amacıyla muhasebe eğitiminin fen, tarih ve felsefe gibi bilimler içeriğini azaltmıştır.

Bu parametreler göz önüne alındığında, aşağıda yer alan yönetsel tavsiye kararları; tüm üniversitelerde muhasebe programlarında öğrencinin daha fazla öğrenmesine imkan tanıyacaktır.

16. Muhasebe programlarına giriş için diğer programlardan bağımsız kriterleri içerebilecek yüksek standartların oluşturulmasını teşvik etmek.
17. Muhasebeye giriş ve orta düzey muhasebe eğitimi için daha fazla kaynak (örneğin kıdemli öğretim elemanları ve küçük sınıf ölçekleri) gibi, tahsis etmek; öğrencinin öğrenmesine daha fazla katkıda bulunmalarını sağlamak için eğitsel yapı içinde tam zamanlı (fulltime) öğretim elemanlarının rolünü tanımlamak ve genişletmek; ve öğrencilere giriş aşamalarından mezuniyete kadar sistematik özel rehberlik ve danışmanlık sunmak.
18. Öğrencileri motive eden ve onların öğrenme deneyimlerini artıran tamamlayıcı programlara ve faaliyetlere kaynaklar sağlamak.
19. Muhasebe programlarının muhasebe dışı öğretim elemanları, başka kurumlardan muhasebe hocaları ve uygulamacılar tarafından gözden geçirilmesini (peer review) sağlayacak şekilde düzenlemeler yapmak.
20. Muhasebedeki ve fen ve tarih felsefe gibi bilim dallarındaki öğretim elemanları arasında daha fazla etkileşimi (interaction) teşvik etmek.

Akreditasyon: Pek çok muhasebe eğitimcisi, muhasebenin kalite standartlarının idame ettirilmesini sağlamak için, programların sistematik, bağımsız akreditasyonunun gerekli olduğuna inanmaktadır. Muhasebe eğitiminin gelecekteki kapsamı, içeriği ve yapısı, nihai olarak sadece muhasebe yüksek lisans programlarının akreditasyona konu olacağını ileri sürmektedir.

Lisansüstü programları bilginin veriliş araçları, içeriği ve düzeyinde, öğretim elemanlarının niteliklerinde, kontrol, büyüklük ve kaynak gereklerinde birbirlerinden farklılık arz ederler. Akreditasyon yapan kurumlar, bu farklılıkların muhasebe meslek mensuplarını eğitmek için üniversitelerce kullanılan rekabetçi ve gelişen stratejileri temsil ettiklerini kabul etmelidirler.

21. Lisansüstü eğitim yoluyla muhasebe programlarının gelişmesini teşvik etmek.
22. Muhasebe öğretim elemanlarının edebiyat ve fen bilimlerindeki destekleyici eğitsel kaynakları kullanmalarını ve bunlara güvenmelerini artırmak.
23. Muhasebe öğretim elemanlarına daha fazla özerklik vererek, örneğin öğrenci kabulü ve üniversite gereklerinin ötesinde standartları uygulanma konularında, ademimerkeziyete müsaade etmek. Böylece muhasebe programları meslekî eğitimin gelişen ihtiyaçlarına hızla uyum sağlayabilir.
24. Derslerdeki prosedürlere dayanan muhasebe miktarını ya da akreditasyon için gerekli alanları minimize etmek.

Meslekî Sınavlar : Meslekî sınavların muhasebe eğitiminin içeriği üzerinde güçlü bir etkileri vardır. Ders kitapları yazarlarının ve profesörlerin pek çoğu, çalışmalarında sadece geçmiş meslek sınavlarına düzenli olarak bağlanmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin beklenen sınav içeriklerine hakim olmalarına yardımcı olmaya da çabalarlar. Böylece

oluşturulan geri besleme halkası, hem öğretimin ve hem de sınavın, muhasebeciler tarafından kullanılan değişmekte olan ortak bilgi yapısındaki son trendleri yansıtmasını engellerler. Bu durum, meslek sınavlarınca kapsanan bilgi miktarı, bir bütün olarak muhasebeciler tarafından kullanılan ve öğrencilerin karşı karşıya kalacakları bilginin sadece küçük bir kısmını kapsadığından dolayı, özellikle önemlidir.

Kurul meslek sınavları hakkında aşağıdaki öneriyi yapmaktadır :

25. Öğrencileri mevcut uygulamaya zayıf olarak hazırlamak yerine, muhasebe öğretim elemanları, müfredat programının tesis edilmesinde muhasebe uygulama ve araştırması ile çok disiplinli araştırmaya dayanmalıdırlar.

Muhasebe Eğitiminin Ekonomik Boyutları

Üniversitelerin topluma sunması gereken meslekî eğitimin yapısı ve tutarıyla ilgili eğitsel politika kararlarını destekleyecek güvenilir bilgi mevcut değildir. Düşük eğitimin maliyetleri daha düşük kaliteli meslekî hizmetlerin maliyetlerini oluştururken, çok fazlasını sağlamanın maliyetleri kaynakların daha iyi kullanılmamasıyla kaybedilen değerler demektir. Karar ulusal bir konu olmakla birlikte, eğer yapısını ve kaynak tahsisatını değiştirmeye zorlanıyorsa belirli bir üniversiteyi de etkilemektedir. Eğer farklı türlerdeki meslekî eğitimlerin topluma fayda ve maliyetleri biliniyorsa, böyle bir bilgi hem ulusal düzeyde ve hem de üniversitede kaynakların etkin maliyetle (cost-effective) kullanımını yükseltecektir. Bu tür bilginin üretilmesi aşırı derecede karmaşıktır.

Kurul, hem muhasebe eğitim yapısının bir fonksiyonu olarak maliyet artış ve azalışlarını ve hem de bu yapının çeşitli elemanları üzerinde bu tür maliyetlerin etkisini ortaya koyan araştırmaların olmadığını bilmektedir. Bu tür araştırmaların yokluğunda, işverenler, eğitim kurumları ve diğer örgütler muhasebe eğitiminin finanse edilmesinde desteksiz maliyet ve fayda varsayımlarını göze almaktadırlar.

Muhasebe eğitiminin ekonomik boyutlarındaki bilgi noksanlığını gidermek için kurul aşağıdaki adımların atılmasını önermektedir:

26. Giriş düzeyindeki bireysel kurumlar ve örgütler muhasebe eğitimi ekonomisi ve hem lisans ve hem de lisansüstü programlarla ilgili politikalarında artış gösteren değişikliklerin maliyet ve faydaları konusunda bilgilerini artırmalıdır.

27. Kurumlar, akademik özgürlük ve tenure geleneklerine saygılı kalarak, araştırma-yönelimli öğretim elemanları yetirmeyi sağlayacak ödül mekanizmalarını dikkate almalıdırlar.

28. Muhasebe eğitim ekonomisini açıklaması makul derecede muhtemel olan projelere araştırma fonları sağlanmalıdır.

ÖZET

Kurulun muhasebe uygulaması üzerine analizi, mevcut haliyle muhasebe eğitiminin şimdi ile 2000 yılı arasında önemli ayarlamalar gerektirdiğini göstermiştir. Bu raporda sunulan tavsiyeler geniş standartlar olarak hizmet vermek ve muhasebe eğitiminde değişikliğe başlayanlara bir yön sağlamak niyetini gütmektedir. Öte yandan, meslektekiler için genişleyen sorumluluklar, muhasebe eğitimcilerine geniş fırsatlar sağlanmaktadır.

EK : A

GELECEĞİN MUHASEBE EĞİTİMİ İÇİN TANIMLAYICI BİR KAVRAMSAL ÇERÇEVE : BİR BİLGİ GELİŞTİRME VE YAYMA YAPISI

Muhasebe eğitiminin mali tabloların hazırlanmasından, geniş ekonomik / mali bilgi geliştirme ve dağıtma fonksiyonuna yönlendirilmesi, muhasebe eğitim maliyetlerinde yeniden yapılanmayı ve reorganizasyonu icap ettirmektedir. Üniversite muhasebe öğretim üyeleri ne öğretilene, bunun ne zaman öğretilene ve öğrencilere bunun nasıl sunulacağı işine yönelik olarak çeşitli yaklaşımları münasip biçimde formüle edeceklerdir.

Bu tanımın, üniversitede muhasebe eğitiminin iyileştirilmesi için tek çerçeve olduğunu ileri sürmeden, aşağıda yer alan kavramsal yapı örneği, yapılabilecek potansiyel değişikliklerin doğasını göstermektedir. Ana hatlar, mali tablo hazırlamak için iyi tesis edilmiş

sistemi de içeren, karar almaya yönelik çok farklı türdeki bilgi sistemlerini kapsayacak şekilde tasarlanmıştır.

Geniş kapsamlı bakıldığında, muhasebe :

(1) bir örgütün faaliyetleriyle ilgili önemli olguların *seçimini, gözlemine ve tanımlanmasını*; (2) seçilen olguları, gösterebilmek (yevmiye defteri) ve bir veri tabanında saklamak (defteri kebir) için bunların sembollerle ifade edilerek *ölçülmesini* ; (3) gözlenen olgular arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak ve bir zaman dilimi için bir örgütün parçalarının, çevresinin ve faaliyetlerinin modellerini (muhasebe raporları) geliştirmek amacıyla sembollerin *analizinin ve prosesinin* yapılmasını; ve (4) üretilen bilginin değişik karar alıcılara açıklanmasını gerektirir.

Geleneksel olarak, muhasebe eğitimi öğrencilere, *olayları gözlemeyi, işlem olarak kaydedilmeyi hak edenleri seçmeyi*, mübadele fiyatıyla geleneksel sınıflandırma sistemine uygun olarak bunları *ölçmeyi*, gelir tablosu ve bilançoyla ilgili faaliyet raporlarındaki ilişkileri saptamak amacıyla kaydedilen işlemleri *analiz-etmeyi* ve sermaye oluşumu ve yönetim kontrolünde yardımcı araçlar olarak raporları *dağıtmayı* öğretmektedir.

Muhasebe eğitim materyallerini iyileştirmek ve yeniden yönlendirmek için üniversiteler, muhasebenin *gözlem, seçme, ölçme, analiz ve açıklama (kamuyu-aydınlatma)* fonksiyonlarındaki eğitimi genişletmeleri gerekir. İşlem kavramı, yöneticilere, yatırımcılara ve diğerlerine karar alma amaçları için yararlı bilgi sağlanmasında muhasebe mesleğine hizmet eder. Bugünün ekonomik toplumunda ise, işlem, muhasebecilerin geliştirmeyi ve dağıtmayı öğrenmek zorunda oldukları bilginin içinde mevcut pek çok kavramdan sadece biridir.

Hem uzun vadeli ve hem de faaliyetlerle ilgili karar almaya yönelik ilave bilginin belirlenmesi için muhasebeciler tarafından etraftaki olaylar ile iç ve dış çevresel faktörler de *gözlemlenmelidir*. Örneğin muhasebe öğrencileri, belirli bir örgütün, programın ya da projenin faaliyetlerini etkileyen anahtar nitelikteki iç ve dış değişkenleri (Pazar payı, iş gücü devri gibi) öğrenmelidir. Muhasebe öğrencileri, örgüt amaçları ve yönetim hedefleri ile ilgili bilgi

birikimi gerektiren, çeşitli raporlar için ilgili ve ilgisiz olgular arasında ayırım yapmayı da öğrenmelidir. Aynı zamanda, muhasebe öğretim üyeleri araştırmaları ilgili tüm bilgilerin güvenliğini artırma amaçlarını bulmaya yöneltmelidirler. Muhasebeciler, güvenilirlik sağlamak için satış bordrosu, faturalar, yazılı sözleşmeler ve diğer belgeye dayalı kanıtların sunulduğu geçmişte kullanılanlara benzer metodları kullanabilir ya da kullanmayabilirler.

Öğrencilere ölçme fonksiyonunu icra etmeyi öğretmek, iki önemli faaliyetle ilgili eğitsel materyali gerektirmektedir: (1) gözlemlenen olguların ölçülebilmesi için nitelik(ler)in belirlenmesi (örneğin, değer, tarihi maliyet, cari maliyet, gelir fırsatları gibi); (2) uygun ölçüm aracının seçimi (nominal-sınıflandırma, sayısal sıralama, interval ve olasılık alanı ve oranlar). Muhasebeciler bugün, alışıldığı üzere ve geleneksel olarak, olgulara herkes tarafından tanınan sembollerin (örneğin "dönen varlıklar", "stoklar" gibi) verilmesinde nominal ölçeği kullanmaktadırlar. Bazı değer türlerini nominal (sınıflandırma) ölçüde göstermek için sayıların kullanılmasında oran (ratio) derecelerinden de yararlanmalıdırlar. Hem probablite ve ara (interval) ölçüleri hem de sıralama (-den büyük, eşit ya da -den küçük) dereceleri, muhasebecilere, kamuyu aydınlatma bilgilerinin kapsamının ve doğruluğunun artırılmasına yönelik araçlar olarak önerilmektedir. Geleceğin muhasebe öğrencileri bu ilave ölçüm yöntemlerini öğrenmelidirler. Muhasebe öğretim elemanları, bu dört ölçüm derecesinin tümü ve bunların karar almaya yönelik bilginin geliştirilmesinde kullanılmasyla ilgili materyali muhasebe müfredat programının kapsamına almayı isteyebilirler.

Muhasebe öğretim elemanları öğrencilere muhasebenin analiz fonksiyonunu öğretirken, geniş muhasebe veritabanında kayıtlı olgular arasında çok sayıda ilişki türlerinin geliştirebilmesi için, muhasebe derslerine çeşitli nicel ve nitel teknikleri (istatistik, matematik model oluşturma, uzman sistem yöntemleri vb gibi) dahil etmeyi gerekli görebilirler. Bu ilave bilgilerin geliştirilmesiyle bağlantılı olarak, muhasebe öğrencilerinin yeni bilgi ürünlerini pazarlamayı öğrenmeleri ihtiyacı hasıl olacaktır. Buna ek olarak, öğrencilerin geleceğin muhasebe uygulamalarına hazır olmalarını ve muhasebe eğitimini anlamlı bir perspektife oturtmalarını

sağlamak amacıyla üniversitede sistem analizi ve bilgi prosesiyle ilgili dersler almalarının, muhasebenin analiz fonksiyonunun bir gereği olduğuna, muhasebe öğretim elemanlarınca karar verilebilir.

Son olarak, yeniden yapılandırılmış ve yeniden yönlendirilmiş muhasebe eğitimi müfredat programları bilgi dağıtım fonksiyonuna daha fazla ağırlık vereceklerdir. Muhasebe öğretim elemanları, öğrencileri bilginin daha etkin neşredilmesine hazırlamak için, anlamlı iletişimi sağlayan (çeşitli formatları kullanmak yoluyla yazılı, sözlü ve davranışsal), bilgi kullanımlarının önerilmesinde danışmanlık becerilerini geliştiren ve ekonomik bilginin kavranmasına olanak veren muhasebe dersleri ekleyebilirler.

İktisat, muhasebenin temel disiplini. Bilgi ekonomisindeki araştırmalar, resmi (formel) bilgi sistemlerinin karmaşıklığı içinde karar alınmasında fayda-maliyet ilişkisinin önemini artırır. Örneğin, geniş kullanımlı muhasebe modeli tek bilgi kaynağıdır. Muhasebe öğrencileri maliyet-fayda mütalaasında esaslı şekilde eğitilmeli ve bilgi toplamada muhasebe sisteminin her zaman optimum yol olmadığını anlamalıdırlar.

Bilgi üretme ve yayma yapısı olarak geleceğin muhasebe eğitimi için öncü çerçeve içinde, mali tablo hazırlanmasında mevcut muhasebe uygulaması esas muhasebe sistemini oluşturabilmektedir. Bununla birlikte, stratejiler, yönetim ve faaliyetlerin yönetsel ve kamu kesimi kontrolüne; şirket birleşmeleri ve alımları gibi özel projelere; uzun vadeli planlama ve kurmaya; ve diğer pek çok amaca yönelik başka muhasebe bilgi sistemlerinin ilave edilmesi gerekli olacaktır.

Bu ana hatlar; üniversitede muhasebe eğitiminin, her düzeyde muhasebe uygulamasının tam kapsamıyla genişleyen ve artan bağlantısının kavramsal yapılabirliğini (fizibilitesini) göstermektedir. Bazı üniversiteler bu çerçeveyi derhal kabul edebilir; diğerleri bunu mevcut programlarının iyileştirilmesi için genel bir rehber olarak kullanabilirler. Fakat hepsi, muhasebe öğrencilerinin geleneksel muhasebe raporlarını hazırlamayı ve kullanmayı öğrenmelerini sağlayan taahhüdü bir yana bırakmadan, üniversitede muhasebe eğitiminin yeniden yapılandırılması ve yönlendirilmesinin mümkün olduğunu idrak etmelidirler.

EK : B

2000 YILINA KADAR HAYATA GEÇİRME PLANI

Muhasebe uygulamasının kapsamının devamlı genişlemesi ve yeni bilgi kavramlarının, tekniklerinin ve teknolojilerinin sürekli gelişmesi ; muhasebe eğitiminde iyileştirmenin dinamik ve sonu gelmez bir süreç olacağını ifade etmektedir. Bununla beraber, bu rapor, muhasebe eğitimindeki birikmiş geri kalmışlığın şu anda üstesinden gelmek için temel değişimlerin gerekli olduğunu vurgulamaktadır. Bu değişimleri yapmak; ihtiyatlı yargıları ve çok büyük sayıda kişiler tarafından önemli miktarda işleri gerekli kılmaktadır. Muhasebecilerin değişimin yönü için rüzgar gücünü sürekli izlemeleri öğüdüyü birlikte, muhasebe eğitimcilerinin -öğretmenlerin, ders kitapları yazarlarının, yöneticilerin- öncelikli görevi bu raporun tavsiyelerini incelemek, test etmek, ve hayata geçirmektir.

Kurul, akademik ve uygulamacı camialardaki meslektaşlara aşağıda yer alan üç aşamalı hayata geçirme sürecini sunmaktadır:

Safha I- "Destek toplama"- (hedef tamamlanma tarihi: 1987)

Hayata geçirmenin ilk adımı olarak, Amerikan Muhasebe Derneği (AAA) bu raporda sunulan yeniden yapılandırılmış muhasebe eğitim programı için organize mesleğin, iş dünyası ve kamu kesimi liderlerinin ve kıdemli üniversite yöneticilerinin desteğini istemelidir. AAA, bu raporu değerlendirme, hayata geçirmenin nasıl kolaylaştırılabileceğini saptama ve önemli meslekî grupların tasdikini güçlendirme görevini üstlenecek bir danışma kurulunun oluşturulmasıyla başlayabilir.

Aşağıda yer alan faaliyetler bu hayata geçirme sürecine yardımcı olacaktır.

1. Bu raporun tavsiyelerine uygun olarak programları yeniden yapılandırmayı arzu eden muhasebe öğretim elemanlarını uygun şekilde destekleyecek büyük bir bağış programının meslek tarafından tesisinin teşvik edilmesi. Rekabetçi öneri süreci, en iyi fikirlere fon sağlanmasını ve

bunların uygulanabilmesini mümkün kılacaktır.

2. Fon verilmesi için önerilerin gözden geçirilmesinde kritik olan unsur; bu raporda istenen eğitimin farklı ekonomik düzeylerden ve etnik kimliklerden kişilerin muhasebe mesleğine girişini engellememesini temin etmektir. Böylece, yeni muhasebe eğitim programında çalışmak amacıyla azınlıklara ve diğerlerine verilecek burslar fon temini programına dahil edilmelidir.
3. Üniversitede muhasebe eğitiminin iyileştirilmesinin geliştirilmesi konusunun tartışılması için ulus çapında seminer dizilerinin düzenlenmesi.
4. Meslekî sertifika sınavları yöneticilerinin, sınavlarını daha yeni muhasebe eğitimi programına ayarlamalarının teşvik edilmesi.
5. Akreditasyon kurumlarının, sadece, muhasebeyi ekonomik ya da karar almaya yönelik bilginin geliştirilmesi ve dağıtım olarak sunan programlara akreditasyon vermeleri için teşvik edilmesi.
6. Meslekî muhasebe eğitimi derslerinde, öğretim metodlarında ve standartlarında ortaya çıkan spesifik değişimleri tanımlayan haber niteliğinde duyuruların uzun diziler halinde ortaya çıkarılması.
7. Eğitsel muhasebe programlarında farklı değişikliklerin maliyetleri ve faydaları üzerine araştırmaların teşvik edilmesi.

Safha II- "Bunu Yürürlüğe Koyma"- (hedef tamamlama tarihi: 1990)

Gelecekteki Amerikan Muhasebe Derneği Eğitim Kurulları, meslekî muhasebe eğitimi için bu rapor çerçevesine uyan alternatif eğitimi modellerini değerlendirmeli ve kamuya duyurmalıdırlar. Hayata geçirme sürecinde bu

aşamanın amacı, yeni ders kitaplarının yayımı, muhasebe öğretim elemanlarının yeniden eğitilmesi ve gözden geçirilmiş muhasebe programlarına üniversitenin onay vermesini sağlamak olmalıdır. Hayata geçirme sürecinin bu kısmını oluşturan dönem içinde, bu raporun bazı tavsiyeleri akreditasyon ve mesleğe kabul (sertifikasyon) standartlarında yerlerini bulacaklardır.

Aşağıda yer alan faaliyetler hayata geçirmenin bu safhasına yardımcı olacaklardır:

1. Öğrencilere öğrenmeyi öğretmenin etkin yöntemleri konusunda öğretim elemanlarına seminerler sunulması.
2. Öğrencilerin yeni muhasebe derslerine hazırlanmasında, kişisel kapasitelerin geliştirilmesi ve yaşamboyu öğrenme hakkında öğretim elemanları ve öğrencilerin kullanacağı bilgilerin toplanması ve yayımlanması.
3. Ders kitapları ve muhasebe bilgi sistemlerinin etkin sunumunu yapan kitap yazarlarına ödül verilmesi ve şöhret olma imkanının sağlanması.
4. Etkin muhasebe programlarının geliştirilmesinde yardıma ihtiyaç duyan muhasebe öğretim elemanlarına danışmanlık hizmeti sunulması.

Safha III- "Ara Dönem Revizyonu"
(hedef tarihi: 1995)

Muhasebe eğitiminin inkişafını gözden geçirmek, değerlemek ve güncelleştirmek ve 2000 yılına doğru devamlı gelişme için ilave tavsiyeleri yapmak üzere yeni bir kurul oluşturulmalıdır.